

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ISSN 2524-0609

Серія

ПЕДАГОГІКА

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Збірник наукових праць

Випуск 2(45)

Ужгород – 2019

Науковий вісник Ужгородського університету.

Серія: «Педагогіка. Соціальна робота».

Випуск 2 (45) ' 2019

– науково-практичний журнал у галузі педагогіки, в якому висвітлюються актуальні питання методології та історії педагогіки, теорії і практики навчання, теорії і практики виховання, теорії і методики професійної освіти, соціальної педагогіки, соціальної роботи, сучасних педагогічних технологій та інших галузей педагогічної науки.

Редакційна колегія

Головний редактор:

Козубовська І.В. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Заступник головного редактора та відповідальний за випуск:

Бартош О.П. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Члени редколегії:

Козловська І.М. доктор педагогічних наук, професор, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Опачко М.В. доктор педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Староста В.І. доктор педагогічних наук, професор, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Товканець О.С. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Шандор Ф.Ф. доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Букач М.М. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи, Миколаївський національний університет ім.В.О.Сухомлинського (Україна)

Мешко Г.М. доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка (Україна)

Поліщук В.А. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка (Україна)

Товканець Г.В. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти, Мукачівський державний університет (Україна)

Кіш Янош, доктор психології, професор, Дебреценський університет (Угорщина)

Крчмері Владімір, доктор медичних наук, професор, ректор Університету здоров'я та соціальної роботи св.Алжбети (Словаччина)

Норман Джудіт, доктор соціальної роботи, професор, Університет Брігам Янг (США)

Рецензенти:

Олексюк Н.С., доктор педагогічних наук, професор

Фенчак Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 7972 від 9 жовтня 2003 р.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників, і розповсюджувачів видавничої продукції Серія 3т №32 від 31 травня 2006 р.

Засновник і видавець:

Ужгородський національний університет, Україна, 88000, м.Ужгород, пл.Народна, 3. Видавництво: вул. Капітульна, 18;
e-mail: goverla-print@uzhnu.edu.ua

Адреса редакції:

88017, м.Ужгород, вул. Університетська, 14, факультет суспільних наук, кімн.218,
e-mail: olena.bartosh@uzhnu.edu.ua

Збірник наукових праць видається з березня 1998 р., виходить двічі на рік.

Збірник наукових праць перереєстровано як друковане періодичне видання, включене до переліку наукових фахових видань України, галузі науки – педагогічні, що затверджений Наказом МОН України від 09.03.2016 р. № 241 (додаток 9, позиція 78).

Офіційний сайт:

<http://www.visnyk-ped.uzhnu.edu.ua>

Збірник представлено у наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах:

- Google Scholar (США)
- Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського (Україна)
- INDEX Copernicus – [ICV 2017: 65.57](#) (Польща)

Рекомендовано до друку Вченою Радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 6 від 30 травня 2019 року

УДК 371; 378; 364

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»: зб.наук. пр. / Ред. кол. : Козубовська І.В. (гол.ред.) та ін. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2019. Випуск 2 (45). 251 с.

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE UNIVERSITY
«UZHHOROD NATIONAL UNIVERSITY»

SCIENTIFIC HERALD OF
UZHHOROD UNIVERSITY

ISSN 2524-0609

Series

PEDAGOGY

SOCIAL WORK

Collection of Scientific Works

Issue 2 (45)

Uzhhorod – 2019

Scientific Bulletin of Uzhhorod University.

Series: «Pedagogy. Social Work».

Issue 2 (45) '2019

– is a scientific-practical journal in the field of pedagogy. Its main thematic areas are the current issues of: methodology and history of pedagogy, theory and practice of teaching, theory and practice of education, theory and methodology of professional education, social pedagogy, social work, modern pedagogical technologies and other areas of pedagogical science.

Editorial Board

Editor-in-Chief:

Kozubovska Iryna. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Uzhhorod National University (Ukraine)

Deputy of Editor-in-Chief and Executive Secretary:

Bartosh Olena. Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Sociology and Social Work Department, Uzhhorod National University (Ukraine)

Members of the Editorial Board:

Kozlovska Iryna. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Opachko Magdalyna. Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Uzhhorod National University (Ukraine)

Starosta Volodymyr. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Tovkanets Oksana. Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Uzhhorod National University (Ukraine)

Shandor Fedir. Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Head of Sociology and Social Work Department, Uzhhorod National University (Ukraine)

Bukach Mykola. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Social Work Department, Mykolaiv National University named after V.Sukhomlynsky (Ukraine)

Meshko Galyna. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Gnatyuk (Ukraine)

Polischuk Vira. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Social Pedagogics and Social Work Department, Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Gnatyuk (Ukraine)

Tovkanets Ganna. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Department of Pedagogy and Methodology of Pre-school and Primary Education, Mukachevo State University (Ukraine)

Kiss János. Doctor of Psychology, Professor, University of Debrecen (Hungary)

Krčmery Vladimír. Dr. h. c. prof. MUDr., DrSc., Head of St. Elizabeth University of Health and Social Work in Bratislava (Slovakia)

Norman Judith. Doctor of Social Work, Professor, Brigham Young University (the USA)

Reviewers:

Oleksiuk Nataliya. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Fenchak Liubov. Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Certificate of the print media state registration Series KV № 7972 dated by October 9, 2003

Certificate of state registration of publishers, manufacturers, and distributors of publishing products Series 3m №32 dated by 31 May 2006

Founder and publisher: Uzhhorod National University, Ukraine, 88000, Uzhhorod, Narodna square, 3. Publishing House Goverla: Kapitulna str., 18; e-mail: goverla-print@uzhnu.edu.ua

Editorial address: 88017, Uzhhorod, Universitetska str., 14, Faculty of Social Sciences, room 218, e-mail: olena.bartosh@uzhnu.edu.ua

The journal has been published since March 1998, is published twice a year.

Collection of scientific articles is re-registered as a printed periodical edition, included in the list of scientific professional editions of Ukraine, the field of science – Pedagogy, approved by the Order of Ministry of Education of Ukraine dated by 09 March 2016, № 241 (annex 9, position 78).

Website: <http://www.visnyk-ped.uzhnu.edu.ua>

The journal is registered in scientometric databases, repositories and search engines:

- Google Scholar (the USA)
- National Library of Ukraine named after Vernadsky (Ukraine)
- INDEX Copernicus – ICV 2017: 65.57 (Poland)

Recommended for publication by the Scientific Council of Uzhhorod National University, record № 6 from May 30, 2019

UDC 371; 378; 364

Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work»: collection of scientific articles / Kozubovska, I.V. (Ed.). Uzhhorod: Publishing House of Uzhhorod National University «Hoverla», 2019. Issue 2 (45). 251 p.

ЗМІСТ

Білоусова Людмила, Житеньова Наталя. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ ЦИФРОВИХ ДИДАКТИЧНИХ ВІЗУАЛЬНИХ ЗАСОБІВ.....	9
Бузовська Юлія. МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ ЗАСОБАМИ ІКТ	15
Вакалюк Тетяна, Концедайло Валерій, Мінтій Ірина. ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ СИМУЛЯТОРІВ ЯК ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ М'ЯКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ: РЕЗУЛЬТАТИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ	20
Варга Наталія. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ США	26
Гарапко Віталія. ОЦІНЮВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА (АНГЛІЙСЬКА))» ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	31
Гіптерс Зінаїда. ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ДІТЕЙ І ДОРОСЛИХ У ВИСТАВКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (XIX – ПЕРША ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТЬ)	36
Главацька Ольга. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ	41
Горпініч Тетяна. СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У США	46
Дячук Наталія. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНИХ УМІНЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ	52
Желанов Дмитро. СУТНІСТЬ ЦІННІСНОГО КОМПОНЕНТА ЗМІСТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	57
Жиленко Руслан. СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ	61
Замороцька Валентина. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ	70
Іщенко Людмила, Мельникова Ольга. РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	75
Капріцин Ігор. ПОТЕНЦІАЛ КУЛЬТУР-РЕСУРСНОЇ РЕКРЕАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ	80
Карпук Вікторія. ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДІ	86
Кіщук Віталій. ОБІРУНТУВАННЯ ПОТРЕБИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ КОЛЕДЖ–АКАДЕМІЯ НА ЗАСАДАХ АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ	90
Клепар Марія. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ В УКРАЇНІ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ	94
Козубовський Ростислав, Шелевер Оксана. ПРОФІЛАКТИКА ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	99
Курєнкова Анна. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИХ ПРОГРАМАХ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ	104
Кучер Галина, Кравченко Оксана. ІНКЛЮЗИВНИЙ СОЦІАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ТУРИЗМ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ГРОМАДІ (НА ПРИКЛАДІ М.УМАНЬ)	109
Лакатош Мар'яна. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	115
Леврінц Маріанна. КОНСТРУКТИВІЗМ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-ЕПІСТЕМОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У США	120
Маслій Олег. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ	125
Мигалина Зоряна. ВИРІШЕННЯ ОСВІТНИХ ПРОБЛЕМ ДІТЕЙ-МІГРАНТІВ США В КОНТЕКСТІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ.....	130
Оксенюк Оксана. ЗАЛУЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ ДО ПРОБЛЕМИ ПОДОЛАННЯ СИРІТСТВА.....	135
Пинзенник Олена. ПРИРОДОЗНАВЧІ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	139

Пугач Сергій. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ.....	144
Райковська Галина. СИСТЕМА АВТОМАТИЗОВАНОГО ПРОЕКТУВАННЯ В ГРАФІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ.....	149
Савельчук Ірина. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ	154
Скрізь Ірина. СИМУЛЯЦІЇ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ	159
Смагін Ігор. ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНИХ ВИМОГ У СТАНДАРТАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	164
Смагіна Таїса. МІСЦЕ ОСВІТНЬОГО КОВОРКІНГУ У РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ.....	169
Староста Володимир, Попадич Олена. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ- ПЕРШОКУРСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	173
Сташук Ольга. МЕТОДИЧНА СИСТЕМА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ З РОЗВИТКУ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ В ЦЕНТРАХ РАННЬОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	178
Стеблюк Світлана. ПСИХОЛОГО-КОРЕКЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ: КОНСТАТУВАЛЬНИЙ ЕТАП НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	186
Тимофєєва Оксана. ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ У КУРСАНТІВ МОРСЬКИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	191
Ткачова Наталія, Чжан Ювень. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПОЛКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ КНР	196
Товканець Оксана. ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ	200
Трубачева Світлана. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ГІМНАЗІЇ.....	205
Тумак Оксана. ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА БУКОВИНІ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.).....	209
Тушко Клавдія. ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ЗДАТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ- ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....	213
Федоруц Микола. СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	217
Хоминець Світлана. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ	223
Чекан Оксана, Іванова Вікторія, Барна Христина Василівна. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСОДИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРИЄЮ.....	228
Червоненко Катерина. МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ.....	233
Черепаня Марія. ЗАКЛАДИ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ ЗАКАРПАТТЯ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНІВ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	238
Шостачук Андрій. КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗАГАЛЬНОІНЖЕНЕРНОЇ ТА МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МЕХАНІКІВ ПЕРЕД ВИВЧЕННЯМ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ МЕХАНІЗМІВ І МАШИН»	243
Яблуновська Лілія. ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ АНАЛІЗУ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ-АУТИСТАМИ.....	247

CONTENTS

Bilousova Lyudmyla, Zhytienova Natalya. PREPARING OF PRE-SERVICE TEACHERS FOR CREATING DIGITAL DIDACTIC VISUAL MEANS	9
Buzovska Yuliia. THE MODEL OF FORMATION OF FUTURE NAVIGATORS' PREPAREDNESS TO CROSS-CULTURAL COMMUNICATION BY MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES	15
Vakalik Tetiana, Kontsedailo Valeriy, Mintii Iryna. VERIFICATION OF THE EFFECTIVENESS OF THE METHOD OF USING GAMING SIMULATORS AS A MEANS OF FORMING PROFESSIONAL SOFT COMPETENCIES OF FUTURE PROGRAMMERS-ENGINEERS: THE RESULTS OF A PEDAGOGICAL EXPERIMENT	20
Varga Natalia. ORGANISATIONAL BASIS OF PROFESSIONAL TRAINING OF A HIGH SCHOOL TEACHER IN THE USA	26
Harapko Vitaliia. ASSESSMENT OF COMPETENCIES IN TRAINING OF SPECIALISTS OF 014 «SECONDARY EDUCATION (LANGUAGE AND LITERATURE (ENGLISH))» SPECIALTY AS A SCIENTIFIC PROBLEM.....	31
Hipters Zinaida. ECONOMIC EDUCATION OF CHILDREN AND ADULTS IN THE EXHIBITION ACTIVITIES IN WESTERN UKRAINE (OF THE 19 TH – FIRST PART OF THE 20 TH CENTURIES).....	36
Hlavatska Olha. SOCIAL WORKERS' PROFESSIONAL BURNOUT PREVENTION AND OVERCOMING.....	41
Horpinich Tetiana. PROFESSIONAL COMPETENCY STRUCTURE OF TEACHERS OF HIGHER MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE USA	46
Diachuk Nataliia. PSYCHOLINGUISTIC PECULIARITIES OF TEACHING SENIOR STUDENTS ENGLISH LISTENING SKILLS	52
Zhelanov Dmytro. ESSENCE AND STRUCTURE OF VALUE COMPONENT CONTENT OF NATIONAL HIGHER EDUCATION.....	57
Zhylenko Ruslan. SOCIAL ADAPTATION OF SERVICEMEN IN MODERN SCIENTIFIC LITERATURE.....	61
Zamorotska Valentyna. DISTANCE LEARNING IN DEVELOPING FUTURE MUSIC TEACHERS' INSTRUMENTAL PERFORMANCE COMPETENCE.....	70
Ishchenko Liudmyla, Melnikova Olha. DEVELOPMENT OF RESEARCH ABILITIES IN CHILDREN OF SENIOR PRESCHOOL AGE	75
Kapritsyn Ihor. POTENTIAL OF CULTURAL-RESOURCE RECREATION OF PERSONALITY IN THE FIELD OF SOCIAL WORK.....	80
Karpuk Viktoriia. NON-GOVERNMENTAL ORGANISATIONS AS A FACTOR OF SOCIAL COMPETENCE FORMATION AMONG THE YOUTH	86
Kischuk Vitaliy. SUBSTANTIATING THE NEED FOR THE TRAINING OF FUTURE PHARMACISTS TO THE PROFESSIONAL ACTIVITY IN THE COLLEGE-ACADEMY SYSTEM ON THE BASIS OF ACMEOLOGICAL APPROACH.....	90
Klepar Maria. PROFESSIONAL TRAINING FOR STUDENTS OF INTERNATIONAL RELATIONS SPECIALITIES IN UKRAINE: TO THE ISSUE	94
Kozubovskiy Rostyslav, Shelever Oksana. PREVENTION OF DEVIATIVE BEHAVIOUR IN JUNIOR SCHOOLCHILDREN	99
Kurienkova Anna. THEORETICAL ASPECT OF FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE IN EDUCATIONAL PROGRAMS OF PRESCHOOL AGE CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES	104
Kucher Galyna, Kravchenko Oksana. INCLUSIVE SOCIAL REHABILITATION TOURISM AS A COMPONENT OF COMMUNITY SOCIAL WORK (AT THE EXAMPLE OF UMAN)	109
Lakatosh Mariana. PROFESSIONAL TRAINING OF AGRARIAN PROFILE SPECIALISTS AS A PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL PROBLEM.....	115
Levrints (Lőrincz) Marianna. CONSTRUCTIVISM AS THE PHILOSOPHICAL-EPISTEMOLOGICAL ORIENTATION OF TEACHER EDUCATION IN THE USA	120
Maslii Oleh. PRINCIPLES OF DEVELOPING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE OFFICERS OF MISSILE AND ARTILLERY ARMAMENT	125
Myhalyna Zoriana. SOLVING OF MIGRANTS' EDUCATIONAL PROBLEMS IN THE USA IN THE CONTEXT OF MULTICULTURAL EDUCATION.....	130
Oksenyuk Oksana. ENGAGING SOCIAL ADVERTISING TO THE PROBLEM OF OVERCOMING ORPHANHOOD	135

Pynzenyk Olena. NATURAL DISCIPLINES AS A MEANS OF FORMING THE SPIRITUAL VALUES IN FUTURE SPECIALISTS OF PRESCHOOL EDUCATION	139
Pugach Sergiy. FEATURES OF FORMING THE LEGAL COMPETENCE IN MASTERS OF ACCOUNTING AND TAXATION	144
Raikovska Halyna, Solovyov Andriy. CAD IN GRAPHIC TRAINING	149
Savelchuk Iryna. RESOURCE PROVIDING OF INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF PREPARATION OF SOCIAL WORKERS	154
Skril Iryna. SIMULATIONS IN FORMING ENGLISH LEXICAL COMPETENCE IN DIALOGIC SPEAKING FOR PROSPECTIVE EXPERTS OF HOSPITALITY AND RESTAURANT SERVICE	159
Smagin Igor. PROBLEMS OF HARMONISATION OF PROFESSIONAL REQUIREMENTS IN THE STANDARDS OF PEDAGOGICAL ACTIVITY	164
Smagina Taisa. PLACE OF EDUCATIONAL COWORKING IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCY OF PEDAGOGES AT QUALIFICATION IMPROVEMENT COURSES	169
Starosta Volodymyr, Popadych Olena. MOTIVATION OF EDUCATIONAL ACTIVITY OF THE FIRST-YEAR STUDENTS IN THE PROCESS OF THEIR ADAPTATION AT THE CLASSICAL UNIVERSITY	173
Stashuk Olha. METHODOLOGICAL SYSTEM OF A HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT AIMED AT DEVELOPING FUTURE SOCIAL CARE TEACHERS' COMMITMENT TO WORK IN CENTERS OF EARLY SOCIAL REHABILITATION	178
Steblyuk Svitlana. PSYCHOLOGICAL AND CORRECTION COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE IN FUTURE SPECIALISTS: CONSTITUTED STAGE OF SCIENTIFIC RESEARCH	186
Tymofeeva Oksana. INCREASING THE MOTIVATION FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION IN ENGLISH OF CADETS OF MARITIME INSTITUTIONS	191
Tkachova Natalya, Zhang Youwen. RULES AND REGULATIONS FOR THE FORMATION OF POLYCULTURAL COMPETENCE IN UNIVERSITY STUDENTS IN CHINA	196
Tovkanets Oksana. DIDACTICAL ASPECTS OF TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF PRIMARY SCHOOL IN THE EUROPEAN HIGHER EDUCATION	200
Trubacheva Svitlana. PSYCHO-PEDAGOGICAL FEATURES OF DESIGNING THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF THE GYMNASIUM	205
Tumak Oksana. PRECONDITIONS OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE ENGLISH LANGUAGE LEARNING METHODS IN BUKOVYNA (LATE XIX – EARLY XX CENTURY)	209
Tushko Klavdiia. DIAGNOSTICS OF THE FORMATION OF CAPABILITY OF FUTURE BORDEROFFICERS-GUARDS FOR THE PROFESSIONAL INTERACTION	213
Fedoruts Mykola. STRUCTURAL-FUNCTIONAL MODEL OF FORMING THE SOCIAL COMPETENCE OF SENIOR PUPILS BY MEANS OF NON-FORMAL EDUCATION	217
Khominets Svitlana. THE ESSENCE AND TYPES OF ACADEMIC MOBILITY OF STUDENTS	223
Chekan Oksana, Ivanova Victoria, Barna Khrystyna. THEORETICAL ASPECTS OF RESEARCHING THE PROSODICAL SIDE OF SPEECH OF PRE-SCHOOL AGE CHILDREN WITH DYSARTHRIA	228
Chervonenko Kateryna. MODEL OF THE SYSTEM OF FORMING FUTURE SOCIAL WORKERS' READINESS TO ORGANIZE STUDENTS' VOLUNTEER ACTIVITY	233
Cherepania Mariia. RESIDENTIAL TYPE INSTITUTIONS IN THE CZECH REPUBLIC'S LAWS CONTEXT	238
Shostachuk Andrii. CONTROL AND ASSESSMENT OF TRAINING OF GENERAL ENGINEERING AND MATHEMATICAL STUDENTS BEFORE LEARNING THE SUBJECT «THEORY OF MACHINES AND MECHANISMS»	243
Yablunovska Liliia. CONCEPTUAL APPARATUS OF THE ANALYSIS OF THE FORMATION SYSTEM OF SOCIAL WORK WITH AUTISTIC CHILDREN	247

УДК: 141.312:378(73)

DOI: 10.24144/2524-0609.2019.45.120-124

Леврінц Маріанна Іванівна
кандидат педагогічних наук
кафедра філологічних дисциплін
Закарпатський угорський інститут ім.Ракоці Ференца II
м.Берегове, Україна
marianna@kmf.uz.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-2206-7113>

КОНСТРУКТИВІЗМ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-ЕПІСТЕМОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У США

Анотація. Провідним концептуальним підходом підготовки вчителів у світовій освітній спільноті й у США є теорія конструктивізму, положення якої недостатньо представлені у працях вітчизняних науковців. Метою статті є вивчення теорії конструктивізму як філософсько-епістемологічного підходу у фаховій підготовці вчителів у США, із застосуванням методів аналізу, синтезу та інтерпретації, а також методу узагальнення прогресивного досвіду світового значення. Філософсько-епістемологічний фундамент американської системи підготовки педагогів становить філософія соціального конструктивізму та інтерпретивізму, ключовими категоріями якої є особистість педагога та соціокультурний контекст, в умовах якого відбувається його професійне становлення й розвиток. Виявлено різномірні напрями у трактуванні теорії конструктивізму, а також підходів до впровадження її положень у навчальний процес. Побудова навчально-виховного процесу у вищих США на засадах конструктивізму передбачає переосмислення авторитарних моделей підготовки вчителів, зосереджених на прямому трансляванні знань. З позицій конструктивізму студент виступає в ролі суб'єкту пізнання та саморозвитку, беручи активну участь та відповідальність за особисте й професійне становлення в умовах спільноти. Властивими рисами програм підготовки вчителів на засадах конструктивізму є розвиток рефлексивного мислення, студентоцентризм, колаборативне навчання, спрямованість на постановку й пошук способів розв'язання навчально-професійних задач, екстенсивна практика у викладанні, залучення студентів до експериментального дослідження та деякі інші.

Ключові слова: конструктивізм; інтерпретивізм; підготовка вчителів; філософія освіти;

Вступ. Прагнення України влитися в єдиний освітній простір вимагають посиленої уваги науковців до проблеми підвищення якості освіти та вдосконалення фахової підготовки педагогів. Комплексне вивчення теоретико-філософських засад підготовки вчителів виявило наявність прогалин у вітчизняному науково-практичному доробку, усунення яких перешкоджає узгодженню підготовки педагогів у нашій країні із прогресивними тенденціями світового значення. У зв'язку із цим визріла потреба у ретельному аналізі теоретико-методологічних концепцій, які лягли в основу успішних систем педагогічної освіти, зокрема США. На сьогодні провідним концептуальним підходом підготовки вчителів у світовій освітній спільноті й у США є теорія конструктивізму, положення якої недостатньо представлені у працях вітчизняних науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки конструктивізм (К) є ключовою освітньою філософією у США, означена проблема користується неймовірною популярністю серед американських дослідників, зумовивши численні різномірні напрями дослідження. Так, проблема фахової підготовки педагогів з позицій К деталізується у працях В.Річардсон, К.Джонсон, Г.Дангел, М.Уїдін, К.Фоснот, Л.Крол, М.Тето та багатьох інших. Питання ролі та місця конструктивізму в підготовці вчителів іноземної мови розробляється Д.Кауфман, Дж.Крендел, Д.Фріман, Д.Уольф, К.Джонсон і т.д.

Філософські концепції домінують в освітній філософії США і, зокрема, у педагогічній освіті отримали висвітлення у працях вітчизняних дослідників Т.Кошманової, С.Шандрук. Роль К у професійній підготовці фахівців розглядається Т.Торбіною й К.Циганковою. Місце К в освіті дорослих вивчається Л.Горбуновою. Теоретико-методологічні засади конструктивістського підходу до побудови освітнього процесу представлені у монографії В.Соловйова, О.Теплицького та І.Теплицького. Організація на-

вчального процесу на засадах педагогічного К вивчається С.Кушнір та Т.Равчиною.

Мета. Метою статті є поліаспектне вивчення теорії К як філософсько-епістемологічної концепції у системі фахової підготовки вчителів у США.

Завдання статті. Досягненню означеної мети сприятимуть вирішення наступних завдань: (1) проаналізувати філософські та епістемологічні засадничі принципи, які лягли в основу підготовки вчителів у США; (2) виділити головні теоретичні положення К, основні принципи, характеристики та тенденції впровадження в освітній процес, зокрема у підготовці вчителів; (3) простежити вплив ідей К на особливості функціонування програм підготовки вчителів у США.

Методи дослідження. Дослідження виконуватиметься із застосуванням комплементарних теоретичних методів, а саме аналізу, синтезу та інтерпретації науково-практичних наробок виділеної проблеми, а також методу узагальнення прогресивного досвіду світового значення у сфері підготовки педагогів.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці ХХ ст. у філософії педагогічної освіти США відбуваються зміни епістемологічного фундаменту американської філософії освіти та фахової підготовки педагогів, які супроводжуються зростаючою увагою науковців до теорії К. Прийшовши на зміну позитивізму, епістемологічними підвалинами К стає інтерпретивізм і філософія пост-модернізму, тоді як теоретико-практичні засади оформлюються міждисциплінарно у надрах психології, педагогіки, лінгвістики, антропології, соціології та деяких інших суміжних дисциплін (Blumenfeld et al, 2001).

Хронологічними рамками парадигмальної зміни вважається середина 1970-х рр. (Johnson, 2009, p.9). Розвинувшись із теоретико-філософських концепцій когнітивізму та гуманізму, заснованих на засадах епістемології позитивізму, конструктивісти у педагогічній освіті дотримуються протилежного

ракурсу досліджень, підходячи до вивчення психолого-педагогічних питань у світлі епістемології інтерпретивізму.

На відміну від освітнього позитивізму, для якого ключовими є парадигма трансмісії знань у сфері фахової підготовки вчителів, детальний опис прескриптивних орієнтирів в освіті, роль наслідування та імітації взірцевої практики викладання, емпіричні дослідження тощо для інтерпретивізму у вивченні освітньої проблематики властиве звернення до індивідуального конструювання бачення дійсності, знань, розуміння педагогом.

Вихідним положенням інтерпретивної парадигми є відносність і суб'єктивність витлумачення істини, яка видозмінюється на основі індивідуальної інтерпретації. Тобто, знання конструюються індивідуально під час взаємодії людини із навколишнім середовищем, розвиваючись і поширюючись у соціальному середовищі (Scotland, 2012, p.11-12).

Вивчення питань педагогічної освіти у світлі парадигми інтерпретивізму характеризується особистісною перспективою, тобто центральна роль відводиться особистості педагога і тому соціально-культурному контексту, в якому відбувається його професійне становлення й розвиток. Серед застосовуваних методик дослідження важливе місце відводиться: 1) етнографії – пролонгованому вивченні життя групи у культурологічному розрізі; 2) кейс-методу (case study) – детальному вивченню індивідуальних випадків, включаючи вивчення одного або невеликої кількості учасників або групи як одного цілого.

Отже, позитивістські ідеалістичні пошуки об'єктивної реальності у педагогічних процесах, де переважають кількісні методи наукового дослідження, запозичені із точних наук, поступаються якісним методам, які уможливають збір описових даних. Сферами інтересу для інтерпретивізму в освіті є тлумачення професійної дійсності та діяльності педагогами, вплив навколишнього середовища й соціокультурного контексту, значення досвіду та інше (Johnson, 2009, p.9).

Водночас, незважаючи на певні переваги інтерпретивізму у вивченні проблеми фахової підготовки вчителів як складеного, багатогранного цілого, науковці висловлюють низку доречних зауважень. Теоретичний доробок інтерпретивізму відзначається фрагментарністю й відсутністю однорідного концептуального бачення означеної проблеми, оскільки дослідження інтерпретивістів не спрямовані на висунення узагальнених положень, систематизації результатів дослідження, генералізації, у більшості випадків є актуальними лише для вузького кола зацікавлених, а одержані в ході дослідження емпіричні дані базуються на суб'єктивному тлумаченні учасників та автора дослідження (Scotland, 2012; Warko et al, 2007). Головні теоретики у сфері фахової підготовки учителів наголошують на необхідності напрацювання узагальнених концептуальних положень і підходів, не обмежуючись суто накопиченням ізольованих, відособлених даних без їх співвіднесення із попередніми результатами (Borg, 2006).

Позаяк головні теоретичні положення К стали логічним розвитком і довершенням ідей послідовників когнітивізму й гуманізму, навряд чи доводиться впевнено стверджувати про принципову новизну цього філософського напрямку в освіті (Brown, 2000, p.11). К розвивається як теорія навчання протягом кількох десятиліть. Проте систематичне вивчення професійно-педагогічної проблематики через призму теорії К розпочалося на початку 1990-х рр. (Richardson, 2003, p.1623).

К відзначається варіативністю у трактуванні концептуальних положень і відсутністю монолітної теорії навчання. Наскрізною тематикою К є сутність понять знання й навчання, конструювання індивідом розуміння або знання на основі зіставлення попередньо сформульованого знання, думки з новими ідеями, феноменами, з якими індивід стикається в конкретний момент.

Витлумачення К базується на епістемології інтерпретивізму та філософії постмодернізму, включаючи напрями когнітивного конструктивізму (представленого у працях Піаже Ж.), соціального конструктивізму (Л.Виготський), радикального конструктивізму (фон Гласерфелд), освітнього конструктивізму (Mathews, 1998), деконструктивізму (J.Dertida), культурного конструктивізму (С.Hutchinson), критичного конструктивізму (S.Flueury) та низки інших. Загалом, виділяють близько 20 підходів у вивченні К (Mathews, 2000). Коротко розглянемо деякі з них.

Когнітивний К бере свої витоки із психології когнітивізму, зокрема із праць психолога Ж.Піаже (1954, 1955, 1970, 1972). Для послідовників цього напрямку метою навчання є когнітивний розвиток і розуміння, які прогностично уявляються уявленням біхевіористів про важливість формування навичок у навчанні. (Fosnot & Perry, 2005). У напрямі наголошується конструювання власної системи знань, понять і світоглядної позиції, тому існує множина рівноправних знань і способів їх здобування. Навчання є розвивальним процесом, який передбачає зміни, самоутвердження та конструювання на основі попереднього навчального досвіду (Kaufman, 2004, p.304).

На відміну від поглядів, виражених у когнітивному К, де розумовий розвиток відбувається відносно незалежно від навколишнього середовища, яке служить тільки каталізатором розвитку у слухний момент, Л.Виготський (1978) ґрунтує концепцію соціального К переважно з погляду впливу соціокультурного оточення на процеси навчання та конструювання знань. Для соціального К властивим є розуміння навчання як соціально зумовленого явища, де когнітивний розвиток відбувається під безпосередньою дією та у взаємодії із навколишнім середовищем.

Для К властиве бачення учня як активного співучасника навчально-виховного процесу. Зусилля конструктивістів у освіті спрямовуються на залучення учнів у активний процес формування знань, понять і всебічного розвитку, а також цілісний підхід до формування особистості учня, не зводючи навчання до розвитку окремих навичок та ізольованих знань. Навчання побудоване згідно принципів К, орієнтується на розвиток розуміння й осмислення навчального матеріалу, а не на його запам'ятовування; креативне розв'язання проблем протиставляється сліпому наслідуванню вказаних шляхів розв'язання; осмислений розгляд соціально важливих питань є важливішим, ніж некритичне прийняття соціокультурних норм і традиційних поглядів (Brooks & Brooks, 1993).

У працях дослідників педагогічної освіти розвиток ідей К супроводжується переосмисленням традиційних авторитарних моделей, а саме тренінгової (Craft Model) й теоретичної (Applied Science Model), для яких навчання й викладання ототожнюється із передачею знань, становлячи їхню сутність. Для послідовників К у сфері підготовки педагогів характерним є бачення вчителя як рефлексивного практика, залученого до професійного саморозвитку. Підготовка вчителів у світлі теорії конструктивізму, відрікаючись від традиційних підходів, вибудованих навколо трансмісії знань, полягає у особистому конструюван-

ні й трансформувати професійно-значимих знань.

Цілеспрямоване впровадження положень К у практику підготовки педагогів у США розпочинається в 1990-х рр. Серед головних завдань освітян, зв'язаних із узгодженням підготовки вчителів і теорії конструктивізму виділяють два основних, а саме: (1) підготовка майбутніх учителів до впровадження положень К в педагогічну діяльність; (2) організація фахової підготовки майбутніх учителів згідно з принципами К (Richardson, 2003, p.1627).

Перші спроби трансформування фахової підготовки педагогів, орієнтовані на ідеї К, полягає у викладанні теоретичних основ у лекційній формі, а також із поясненням методик застосування К в педагогічній діяльності на практичних заняттях. К як навчальний модуль включено в курикулуми переважної більшості американських ЗВО. Однак, як пояснює В.Річардсон (2003), використання традиційних форм викладання в університетах, які йдуть урозріз із конструктивістськими принципами, є щонайменше недоречним і неетичним і не надає належної підготовки майбутнім вчителям у впровадженні навчальних методів згідно з новим філософським баченням. Як слушно зауважує дослідниця Д.Кауфман (1996), нереально сподіватись, що студенти впроваджуватимуть принципи К в школі, не набувши відповідного навчального досвіду у ЗВО. Усвідомлення вищезгаданих суперечностей зумовило необхідність перебудови діючої практики підготовки педагогів із урахуванням освітньої філософії К (Kaufman, 1996).

Детальне вивчення особливостей функціонування 35 програм підготовки вчителів США, які певною мірою наслідують принципи К, дозволило дослідникам Г.Дангел і Е.Гайтон (2003) виявити їхні характерні риси: 1) Рефлексія. На думку дослідників, рефлексія сприяє улагодженню можливого дисонансу між актуальним і попередньо набутих навчальним досвідом у формуванні системи понять. 2) Студентоцентризм – форма взаємодії, за якої викладач і студент виступають співавторами навчально-виховного процесу. 3) Навчання-співпраця. Навчання студентів розглядається як соціальна взаємодія, співпраця, а не усамітнена навчальна діяльність. Серед навчальних методів широко застосовуються метод колаборативних проєктів, робота в невеликих групах, націлених на розв'язання спільної проблеми, колегіальні завдання тощо. 4) Постановка й розв'язання задач. Конструктивісти відводять викладачеві роль фасилітатора навчання, який допомагає студентам ставити й розв'язувати професійно-спрямовані проблемні ситуації й завдання. Головною метою таких ситуацій є створення когнітивного дисонансу у поняттєвій системі студентів, яке покликане приводити до переоцінки й переосмислення розуміння сутності студентами знань, в результаті чого відбувається навчання. 5) Когортні групи. 6) Екстенсивна практика у викладанні. 7) Автентичне оцінювання та професійно-спрямоване портфоліо. Застосування портфоліо дозволяє студентам власноруч задокументувати свій професійний розвиток. 8) Експериментальне дослідження (action research) (Dangel & Guyton, 2003, p.3-8).

Серед важливих передумов, покликаних сприяти перегляду професійної установки майбутніх учителів у світлі теорії К виділяють рефлексію, формування власної філософії та епістемології по відношенню до навчальної та педагогічної діяльності, діалог і колаборація, критичне мислення, особистісно-значиме бачення знань (knowledge ownership), сприятливе навчальне середовище, особистісно-значимий навчальний досвід (Tattoo, 1998) різноманітні

форми організації польової практики, колаборативне партнерство (Evans, 2002).

Особливий інтерес з погляду підготовки педагогів становить розповсюджена практика формування індивідуальної філософської позиції студентів у ЗВО Америки по відношенню до професійно-педагогічної діяльності. Перегляд власних епістемологічних поглядів, аналіз світоглядної і професійної позиції у світлі теорії К дозволяє майбутнім учителям глибше зрозуміти й переосмислити ті переконання, які зумовлюють їхню професійно-педагогічну діяльність, стиль викладання, комунікативний стиль тощо.

Неймовірної популярності у США набуло застосування рефлексії у програмах підготовки педагогів як важливого компонента конструктивістського підходу. Рефлексія розглядається як інструмент конструювання/вितлумачення професійно-значущих понять і знань, гармонізації теоретичних основ професії та практичного досвіду на основі рефлексивного аналізу (Buchanan et al, 1998).

Ключову роль у підготовці майбутніх учителів на основі К відіграє підтримка їх на етапах навчання та входження у професію на основі співпраці, партнерства, колаборативних форм навчання і практики викладання, створення атмосфери підтримки тощо (Wideen et al, 1998; Richardson, 2003; Fosnot, 2005).

Виявлено, що суттєвою передумовою впровадження принципів К в галузі підготовки вчителів є забезпечення позитивного середовища, атмосфери взаємодовіри й співпраці, демократизація навчально-виховного процесу. Взаємодія між студентами і викладачами на основі партнерства, активне залучення студентів до організації навчально-професійної діяльності, делегування студентам повноважень, відповідальності за керування навчально-виховним процесом і відповідний перерозподіл ролей між його учасниками сприяє ефективності професійного становлення майбутніх учителів, прийнятті принципів К як особисто-значимих і переосмисленню професійних установок (Dunlop & Grabinger, 1996).

На загал, організація фахової підготовки вчителів згідно з принципами К є більш ефективною, ніж традиційна форма, сприяючи подоланню стереотипного мислення майбутніх педагогів, упередженості та формуванню критичного, більш свідомого й обґрунтованого бачення професійної позиції (Dangel & Guyton, 2003; Wideen, 1998).

Водночас, за свідченням деяких авторів, упровадження засад К у навчальний процес викликає певні труднощі у початкуючих учителів (Tattoo, 1998). Донесення навчальної інформації стосовно освітнього К засобами традиційних форм, спрямованих здебільшого на теоретичне озброєння студентів, не сприяє переформуванню їхніх поглядів у перспективі К (Richardson, 1997).

Серед інших проблем, зв'язаних із організацією підготовки вчителів у відповідності із засадами К є його неповна теоретична оформленість щодо викладання та певні прогалини у її концептуальних положеннях. Справа в тому, що теорія К по відношенню до педагогічної діяльності за першооснову бере напруження К у навчанні. Відтак, неточне трактування засад освітнього К дає підстави для критики (MacKinnon et al, 1997) та звернення прихильних поглядів у бік філософії есенціалізму, із притаманною їй трансмісійною моделлю викладання, розвитку базових академічних знань і вмінь (Richardson, 2003).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Філософсько-епістемологічний фундамент американської системи підготовки педагогів становить філософія соціального К та інтерпретивізму,

ключовими категоріями якої є особистість педагога та соціокультурний контекст, в умовах якого відбувається його професійне становлення й розвиток. У ході дослідження виявлено численні різномірні напрями у трактуванні К, а також підходів до впровадження її положень у навчальний процес. Побудова навчального процесу у вишах США на засадах К передбачає переосмислення авторитарних моделей підготовки вчителів, зосереджених на прямому транслюванні знань. З позицій К студент виступає в ролі суб'єкту пізнання та саморозвитку, беручи активну участь та відповідальність за особисте й професійне

становлення в умовах спільноти. Властивими рисами програм підготовки вчителів на засадах К є розвиток рефлексивного мислення, студентоцентризм, колаборативне навчання, спрямованість на постановку й пошук способів розв'язання навчально-професійних задач, екстенсивна практика у викладанні, залучення студентів до експериментального дослідження та деякі інші.

Перспективними напрямками подальшого дослідження є емпіричні розвідки, спрямовані на розроблення підходів та технологій реалізації положень теорії К у навчальний процес вітчизняних ЗВО.

Список використаної літератури

- Borg S. Teacher cognition and language education: Research and practice. London: Continuum, 2006. P.314.
- Borko H., Liston D., Whitcomb J.A. Genres of empirical research in teacher education. *Journal of Teacher Education*. 2007. Vol. 58, №1. PP.3–11.
- Brooks J.G., Brooks M.G. *In search of understanding: The case for constructivist classrooms*. Alexandria, VA: Association of Supervision and Curriculum Development, 1993. P.160
- Brown D.H. Principles of language learning and teaching (4th ed.). New York: Longman, 2000. P.352.
- Buchanan T., Smith M. Restructuring Courses in Higher Education to Model Constructivist Practice, *Action in Teacher Education*. 1998. Vol. 20, №3. PP.62–72.
- Dangel J., Guyton E. Expanding Our View of Teaching and Learning: Applying Constructivist Theory(s) to Teachers Education. *Annual Meeting of the American Association of Colleges for Teacher Education* (New Orleans LA, January 24-27, 2003). 2003. 33 p.
- Dunlop J.C., Grabinger R.S. Rich environments for the active learning in higher education. *Constructing learning environments: Case studies in instructional design*. In G.B.Wilson (Ed.). Englewood Cliffs: Educational Technology Publications. 1996. PP.65-82.
- Evans L. What is Teacher Development? *Oxford Review of Education*. 2002. Vol.28, №1. PP.123-137.
- Fosnot C.T., Perry R.S. Constructivism: A psychological theory of learning. *Constructivism: Theory, perspectives and practice* (2nd ed.). New York: Teachers College Press, 2005. PP.8–38.
- Johnson K.E. Second language teacher education: a sociocultural perspective. New York, NY: Routledge, 2009. P.148.
- Kaufman D. Constructivist issues in language learning and teaching. *Annual Review of Applied Linguistics*. 2004. №24. PP.303-319.
- Kaufman D. Constructivist-based experiential learning in teacher education. *Action in Teacher Education*. 1996. №18. PP.40–50.
- MacKinnon A., Scarff-Seatter C. Constructivism: Contradictions and confusion in teacher education. In V.Richardson (Ed.), *Constructivist Teacher Education: Building New Understandings*. Washington, DC: Falmer Press, 1997. PP.38–55.
- Richardson V. Constructivist Pedagogy. *Teachers College Record*. 2003. Vol. 105, N 9. PP.1623–1640.
- Richardson V. Constructivist Teaching and Teacher Education: Theory and Practice. In V.Richardson (Ed.) *Constructivist Teacher Education: Building a World of New Understandings*. Falmer Press: London, 1997. PP.3–14.
- Scotland J. Exploring the Philosophical Underpinnings of Research: Relating Ontology and Epistemology to the Methodology and Methods of the Scientific, Interpretive, and Critical Research Paradigms. *English Language Teaching*. 2012. Vol.5, №9. PP.9–16.
- Tatto M.T. The influence of teacher education on teachers beliefs about purposes of education, roles and practice. *Journal of Teacher Education*. 1998. Vol.49, №1. PP.66–77.
- Wideen M., Mayer-Smith J., Moon, B. A Critical Analysis of the Research on Learning to Teach: Making the Case for an Ecological Perspective on Inquiry. *Review of Educational Research*. 1998. Vol.68, №2. PP.130–178.

References

- Borg, S. (2006). *Teacher cognition and language education: Research and practice*. London: Continuum.
- Borko, H., Liston, D., & Whitcomb, J. A. (2007). Genres of empirical research in teacher education. *Journal of Teacher Education*, 58(1), 3–11.
- Brooks, J. G., & Brooks, M.G. (1993). *In search of understanding: The case for constructivist classrooms*. Alexandria, VA: Association of Supervision and Curriculum Development.
- Brown, D.H. (2000). *Principles of language learning and teaching*. (4th ed.). New York: Longman.
- Buchanan, T., & Smith, M. (1998). Restructuring Courses in Higher Education to Model Constructivist Practice, *Action in Teacher Education*, 20 (3), 62–72.
- Dangel, J., & Guyton, E. (2003, January). Expanding Our View of Teaching and Learning: Applying Constructivist Theory(s) to Teachers Education. *Annual Meeting of the American Association of Colleges for Teacher Education* (New Orleans, LA, January 24-27) (33 p.).
- Dunlop, J.C., & Grabinger, R.S. (1996). Rich environments for the active learning in higher education. In G.B.Wilson (Ed.), *Constructing learning environments: Case studies in instructional design* (pp.65-82). Englewood Cliffs: Educational Technology Publications.
- Evans, L. (2002). What is Teacher Development? *Oxford Review of Education*, Vol.28, No.1, 123-137.
- Fosnot, C.T., & Perry, R.S. (2005). Constructivism: A psychological theory of learning (pp.8–38). In C.T. Fosnot (Ed.), *Constructivism: Theory, perspectives and practice* (2nd ed.). New York: Teachers College Press.
- Johnson, K.E. (2009). *Second language teacher education: a sociocultural perspective*. New York, NY: Routledge.
- Kaufman, D. (2004). Constructivist issues in language learning and teaching. *Annual Review of Applied Linguistics*, 24, 303–319.
- Kaufman, D. (1996). Constructivist-based experiential learning in teacher education. *Action in Teacher Education*, 18, 40–50.
- MacKinnon, A., Scarff-Seatter, C. (1997). Constructivism: Contradictions and confusion in teacher education. In V.Richardson (Ed.), *Constructivist Teacher Education: Building New Understandings* (pp.38-55). Washington, DC: Falmer Press.
- Richardson V. (2003). Constructivist Pedagogy. *Teachers College Record*. Vol.105, No.9, 1623–1640.
- Richardson V. (1997). Constructivist Teaching and Teacher Education: Theory and Practice (pp.3-14). In V.Richardson (Ed.) *Constructivist Teacher Education: Building a World of New Understandings*. Falmer Press: London.
- Scotland J. (2012). Exploring the Philosophical Underpinnings of Research: Relating Ontology and Epistemology to the Methodology and Methods of the Scientific, Interpretive, and Critical Research Paradigms. *English Language Teaching*, Vol.5, No.9, 9–16.

Tatto, M.T. (1998). The influence of teacher education on teachers beliefs about purposes of education, roles and practice. *Journal of Teacher Education*, 49 (1), 66-77.

Wideen, M., Mayer-Smith J., & Moon, B. (1998). A Critical Analysis of the Research on Learning to Teach: Making the Case for an Ecological Perspective on Inquiry. *Review of Educational Research*, 68(2), 130–178.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2019 р.

Стаття прийнята до друку 15.04.2019 р.

Левринц Марианна

кандидат педагогических наук

кафедра филологических дисциплин

Закарпатский венгерский институт имени Ракоци Ференца II

г.Берегово, Украина

КОНСТРУКТИВИЗМ КАК ФИЛОСОФСКО-ЭПИСТЕМОЛОГИЧЕСКАЯ ОСНОВА ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ В США

Аннотация. Ведущим концептуальным подходом подготовки учителей в мировой образовательной общности и в США есть теория конструктивизма, положения которой недостаточно представлены в работах отечественных ученых. Целью статьи является полиаспектное изучение теории конструктивизма как философско-эпистемологического подхода в системе профессиональной подготовки учителей в США. В исследовании применен ряд комплементарных методов, а именно анализ, синтез, интерпретация, а также метод обобщения прогрессивного опыта мирового значения. Философско-эпистемологический фундамент американской системы подготовки педагогов составляет философия социального конструктивизма и интерпретивизм, ключевыми категориями которой является личность педагога и социокультурный контекст, в условиях которого происходит его профессиональное становление и развитие. Выявлено разнородные направления в трактовке теории конструктивизма, а также подходов к внедрению ее положений в учебный процесс. Построение учебно-воспитательного процесса в вузах США на основе конструктивизма предполагает переосмысление авторитарных моделей подготовки учителей, сосредоточенных на прямом транслировании знаний. С точки зрения конструктивизма студент выступает в роли субъекта познания и саморазвития, активно участвуя в личностном и профессиональном становлении в условиях сообщества. Чертами программ подготовки учителей на основе конструктивизма являются развитие рефлексивного мышления, студентоцентризм, колаборативное обучение, направленность на постановку и поиск способов решения учебно-профессиональных задач, экстенсивная практика в преподавании, привлечение студентов к экспериментальному исследованию и некоторые другие.

Ключевые слова: конструктивизм; интерпретивизм; подготовка учителей; философия образования.

Levrincs (Lőrincz) Marianna

Candidate of Pedagogical Sciences, PhDю

Department of Philology

Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Berehove, Ukraine

CONSTRUCTIVISM AS THE PHILOSOPHICAL-EPISTEMOLOGICAL ORIENTATION OF TEACHER EDUCATION IN THE USA

Abstract. Constructivism has emerged as a dominant conceptual orientation of teacher education systems in the USA and worldwide. Nevertheless, it is underrepresented in the research conducted in Ukraine. The present paper thus aims at carrying out multifaceted overview of the constructivist theory and interpretive paradigm as a philosophical and epistemological foundation of the American teacher education. In the study such complementary research methods are employed as analysis, synthesis, interpretation, as well as the method of generalizing effective practices of constructivist teacher education in the USA. The paper begins with the discussion of philosophical and epistemological underpinnings of the US teacher education system, in which the theory of constructivism and interpretive paradigm feature prominently. The key categories of the aforementioned philosophical-epistemological stance are the teacher's personality and socio-cultural context predetermining their professional development and growth. A number of diverse research traditions take up the issue of constructivism and its implementation into teacher education and development. Integration of the underlying tenets of constructivism in the USA establishments of higher education has led to the abandonment of the more authoritarian traditional models built around knowledge transmission. Prompted by constructivism, prospective teachers are viewed as the subjects of knowledge construction and self-development being delegated with responsibilities and the right to take an active stance with regard to personal and professional growth within a community. Features of effective teacher education programmes incorporating constructivist ideas across the USA include the following: reflective thinking development, student centeredness, collaborative learning, problem posing and solving of profession-related tasks, extensive teaching practice, involving prospective teachers in research and some others. As shown by substantial empirical research base, the advantages of incorporating the underlying principles of constructivism into teacher education are indisputable as compared to more traditional models, in terms of development of professional awareness, overcoming stereotypical views and biases of prospective teachers.

Key words: constructivism; interpretivism; teacher education; philosophy of education;

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія

**ПЕДАГОГІКА
СОЦІАЛЬНА РОБОТА**

Збірник наукових праць

Випуск 2 (45)

Комп'ютерна верстка

Тополянський С.І.

Статті подані в авторській редакції

Здано до набору 13.05.2019. Підписано до друку 23.05.2019.

Формат 60x84. Папір офс. Гарнітура Times New Roman.

Друк різогр. Ум. друк. арк. 29,1.

Наклад 300 прим. Замовлення № 26

Віддруковано з готового оригінал-макета

Видавництво УжНУ «Говерла»

88000, м. Ужгород, вул. Капітульна, 18.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників,

і розповсюджувачів видавничої продукції

Серія 3т №32 від 31 травня 2006 року